

บทที่ 1

บทนำ

วิวัฒนาการทางเทคโนโลยี การบำบัดรักษาและการค้นคว้ายาใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการรักษาโรคนั้นในปัจจุบันได้เจริญก้าวหน้าอย่างมาก ส่งผลให้มีความจำเป็นในการพัฒนาทางด้านเภสัชกรรมโรงพยาบาล เพื่อให้บริการเกี่ยวกับด้านยาได้อย่างมีประสิทธิภาพหน่วยงานหลายฝ่ายทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนได้เห็นความสำคัญของงานบริการทางเภสัชกรรมนี้ดี ดังเห็นได้จากการที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศมาตรฐานงานเภสัชกรรมโรงพยาบาลในประเทศไทย เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2520 ออกเป็นระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยหน้าที่ของเภสัชกรประจำสถานบริการสาธารณสุข และกองบริการสาธารณสุข และในปี พ.ศ. 2527 กระทรวงสาธารณสุขได้ยกฐานะงานเภสัชกรรมชุมชนในโรงพยาบาลที่มีเภสัชกรปฏิบัติงานขึ้นเป็นฝ่ายเภสัชกรรมชุมชน และนโยบายให้ผู้สำเร็จการศึกษาเภสัชศาสตร์จากมหาวิทยาลัยของรัฐ ออกไปรับราชการในส่วนภูมิภาค ตามโครงการเภสัชกรคู่สัญญา ทำให้บทบาทของงานเภสัชกรรมในโรงพยาบาลได้ขยายตัวไปมาก ประกอบกับการนำระบบประกันสังคมและการให้สวัสดิการในการรักษาพยาบาลของบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ทำให้ประชาชนหันมาใช้บริการในโรงพยาบาลกันมาก ความต้องการงานบริการทางเภสัชกรรมจึงเพิ่มขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม งานบริการจ่ายยาผู้ป่วยในซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานบริการทางเภสัชกรรมนั้น ในประเทศไทยยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ระบบการกระจายยาผู้ป่วยในของโรงพยาบาลส่วนใหญ่นั้นยังใช้ระบบการกระจายยาแบบเดิม (Traditional drug distribution system) ซึ่งมีรายงานการวิจัยมากมายในต่างประเทศ แสดงให้เห็นข้อบกพร่องและปัญหาที่เกิดขึ้นของระบบการกระจายยาแบบเดิมนั้น ได้แก่

1. ปริมาณและมูลค่ายาคงคลังโดยรวมสูงมาก
2. การสูญเสียยาโดยเปล่าประโยชน์
3. ความคลาดเคลื่อนในการใช้ยา

- 4. การสิ้นเปลืองของผู้ป่วยในกรณีผู้ป่วยจ่ายเงินเองและของรัฐในกรณีที่ผู้ป่วยเบิกค่ารักษาพยาบาลได้
- 5. การใช้บุคลากรทางการแพทย์ไม่เหมาะสมกับวิชาชีพ

ดังนั้น นักวิชาการรวมทั้งเภสัชกรโรงพยาบาลได้พยายามปรับปรุงเพื่อหาระบบจ่ายยาแบบใหม่ขึ้นซึ่งสามารถลดข้อบกพร่องของระบบจ่ายยาแบบเดิม ระบบจ่ายยาแบบใหม่ นั่นคือ "ระบบการกระจายยาแบบยูนิตโดส" รายงานการวิจัยเพื่อแสดงประสิทธิภาพของระบบการกระจายยาแบบยูนิตโดสในต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่าระบบนี้สามารถปฏิบัติได้จริง ทำให้มีโรงพยาบาลหลายแห่งนำระบบนี้ไปใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับในประเทศไทยนั้น โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์จังหวัดลำปาง, โรงพยาบาลจังหวัดฉะเชิงเทรา, โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์, โรงพยาบาลจังหวัดสุรินทร์ ได้ทดลองนำระบบการกระจายยาแบบยูนิตโดสมาใช้ในหอผู้ป่วยของโรงพยาบาล แต่เนื่องจากข้อจำกัดบางประการ ทำให้การนำระบบนี้มาใช้ยังมีข้อจำกัดและปัญหาหลายประการ แต่สำหรับโรงพยาบาลเอกชนนั้นน่าจะมีความเหมาะสมมากกว่า เนื่องจากมีแบบแผนการปฏิบัติ นโยบาย การบริหารงานและสภาพทางสังคมคล้ายกับโรงพยาบาลในต่างประเทศ จึงน่าจะมีการศึกษาวิจัยในการนำระบบการกระจายยาแบบยูนิตโดสมาใช้ ขณะเดียวกันทางคณะผู้บริหาร, ฝ่ายพยาบาลและแผนกเภสัชกรรมในโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำระบบนี้มาใช้เพื่อพัฒนาการให้บริการทางด้านเภสัชกรรมแก่ผู้ป่วยใน ประกอบกับความพร้อมในสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานในระบบการกระจายยาแบบยูนิตโดส จึงสนับสนุนการวิจัยนำระบบนี้มาใช้ในโรงพยาบาล โดยมีคณะกรรมการที่ประกอบด้วยฝ่ายบริหาร, ฝ่ายพยาบาลและฝ่ายเภสัชกรรมร่วมประสานงานในโครงการนี้ผู้ทำวิจัยได้มีส่วนในการให้คำปรึกษาและแนะนำวางแผนและออกแบบระบบการกระจายยาแบบยูนิตโดสที่เหมาะสม ดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลบางอย่างเพื่อแสดงประสิทธิภาพของระบบจากการทำค่าใช้จ่าย, ประสิทธิภาพจากความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และผลกระทบกับปริมาณงานและการใช้บุคลากร รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลเสนอเป็นรายงานการวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและทดลองใช้ระบบการกระจายยาแบบยูนิตโดสที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติกับงานจ่ายยาผู้ป่วยในของโรงพยาบาลเอกชน
2. เพื่อหาข้อมูลแสดงประสิทธิภาพ , ผลกระทบ และประสิทธิผลของระบบการกระจายยาซึ่งได้ทดลองใช้ในหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.1 ค่าใช้จ่ายด้านเอกสารเกี่ยวกับยา
 - 2.2 การจัดทำมีการปฏิบัติงานตรงตามวิชาชีพ
 - 2.3 ความพอใจของผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ข้อจำกัดของการศึกษา

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้เป็นข้อมูลเฉพาะสำหรับระบบการกระจายผู้ป่วยในของโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ ในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2523 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2534 จากแผนกเภสัชกรรมและหอผู้ป่วยชั้น 3 เท่านั้น อาจไม่สามารถใช้เป็นตัวแทนของโรงพยาบาลทั่วประเทศ ซึ่งอาจมีลักษณะของประชากร , สภาพแวดล้อม และระบบการกระจายยาแตกต่างกันออกไป การนำผลวิจัยครั้งนี้ไปใช้จึงควรตระหนักถึงข้อจำกัดนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของการกระจายยาในโรงพยาบาล ทั้งในด้านการลดความสิ้นเปลืองจากการสูญเสียโดยตรง และการสูญเสียเนื่องจากการใช้ยาไม่ถูกต้อง ไม่ปลอดภัย และไม่ประหยัด
2. ชี้ให้เห็นแนวทางในการพัฒนาระบบการกระจายยาผู้ป่วยในของโรงพยาบาลเอกชนว่าควรเป็นไปในรูปแบบใด ฝ่ายเภสัชกรรมโรงพยาบาลสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ได้
3. เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพ และงานเภสัชกรรมโรงพยาบาลให้สามารถแสดงบทบาทสมควรแก่วิชาชีพ และความรับผิดชอบของตน